

Rob van Eijck en Jac Meter (rechts) en van het Nationaal Groenfonds

Financiering van natuurinclusieve landbouw

Groenfonds kijkt naar ecologische en economische duurzaamheid

Boeren willen best overschakelen op natuurinclusief werken, maar zijn deels afwachtend vanwege verwachte hoge kosten, zo bleek onlangs weer eens uit onderzoek van het Planbureau voor de leefomgeving. Extensief werken levert nu eenmaal minder op omdat je minder melk produceert, minder productief grasland hebt of bijvoorbeeld op minder hectare aardappels of bieten kunt telen vanwege een florarijke akkerrand. Dat klinkt heel logisch, maar dat is het niet, vinden Jac. Meter en Rob van Eijck van het Nationaal Groenfonds. Zij financieren boeren die willen overschakelen naar een natuurinclusieve kringlooplandbouw.

— Geert van Duinhoven (redactie)

> Het Groenfonds is beheerder van een pot geld met ongeveer 65 miljoen euro. Dat geld kan het Groenfonds inzetten voor projecten om de kwaliteit van de groene leefomgeving te verbeteren. Geld dat in principe na tien jaar moet zijn terugbetaald. Het Groenfonds geeft dus geen subsidie, maar zoekt projecten uit die zich op termijn zelf kunnen bedruipen. Bijna drie jaar geleden vroeg minister Carola Schouten of het Groenfonds bereid is om projecten en bedrijven te financieren op het gebied van natuurinclusieve landbouw. Sinds die tijd is dat een belangrijk aandachtsgedebied binnen de Groenfonds-projecten, vertellen financieringsspecialist Jac. Meter en zijn collega Rob van Eijck.

Drietrapsraket

Meter: “De eerste vraag die je bij zo’n verzoek van de minister moet stellen is: wat verstaan we onder natuurinclusieve landbouw? We hebben

ons daarvoor gebaseerd op de Kamerbrief van de minister en van een definitie van het Louis Bolk-instituut. Het is een vorm van duurzame landbouw die optimaal gebruik maakt van de natuurlijke processen en deze integreert in de bedrijfsvoering. Het kan gaan om reguliere boeren die willen vergroenen, om boeren die zich bezighouden met natuurbeleid en om boeren die aan de slag willen om natuurbeleid uit te voeren voor terreinbeheerders. Ook wij hanteren deze drietrapsraket omdat natuurinclusief werken op al deze drie niveaus een belangrijke maatschappelijk meerwaarde voor natuur en landschap kan betekenen.”

De tweede vraag die het Groenfonds vervolgens bij projectaanvragen stelt: is het financierbaar? Kun je er een boterham mee verdienen? Meter: “Er zijn heel veel sympathieke projecten te bedenken die heel goed uitpakken voor natuur en landschap, maar dat is voor ons niet voldoende. Wij financieren alleen projecten met een deugdelijk businessmodel. En dan kan het best wel eens zijn dat wij met een ondernemer afspreken dat hij het eerste jaar nog niet hoeft af te lossen omdat

de aanloopkosten van een project erg hoog zijn, maar uiteindelijk zal hij het wel helemaal moeten kunnen terugbetalen. Dat is wat ons ook betreft een onderdeel van duurzaamheid.”

Goed businessmodel

Nu kan een agrariër natuurlijk soms vrij gemakkelijk overschakelen op natuurinclusief werken. Minder intensief betekent namelijk minder koeien die meer ruimte hebben, vaker buiten staan, en minder vaak ziek zijn. Bovendien hoeft de boer minder ruwvoer te kopen. Al met al kan dat, zeker als er nog wat vergoeding komt voor agrarische natuurbeheer, nog wel eens kostenneutraal zijn. Dan hoeft er toch geen Groenfonds aan te pas komen? Van Eijck: “In dat soort gevallen zijn wij inderdaad niet nodig. Maar meestal zijn er nog wel extra investeringen nodig, bijvoorbeeld in andere koeien, een passende stal, extra grond kopen. Als er een goed businessmodel onder zit en de agrariër de investeringen op termijn kan terugbetalen kunnen wij helpen bij de financiering daarvan.”

Meter: “Een reguliere bank zal dit niet zo snel financieren, omdat de kennis van natuurinclusieve landbouw nog beperkt is. Ze kunnen de risico’s niet inschatten en dus haken ze vaak af. Hun beoordeling ligt vaak verankerd in een vast format: een veehouder met zoveel koeien moet zoveel verdienen. Wij zeggen tegen zo’n boer: kom eerst bij ons en dan kijken we wat er mogelijk is. Daarna kun je altijd nog naar je eigen bank gaan en zeggen dat ook het Nationaal Groenfonds meedoet. Dat geeft reguliere banken soms net dat ene zetje om mee te doen.”

Ook de terreinbeherende organisaties als Natuurmonumenten, de Provinciale Landschappen en Staatsbosbeheer voeren programma’s uit om kringlooplandbouw te stimuleren. Agrarisch ondernemers tekenen bijvoorbeeld met Staatsbosbeheer een samenwerkingscontract, waarmee het mogelijk wordt om enkele duizenden hectares pachtgronden die vrijkomen in te zetten voor boeren die een natuurinclusieve bedrijfsvoering willen ontwikkelen. Deze experimenten leveren kennis en goede voorbeelden op die worden gedeeld met de sector. In totaal zullen ongeveer veertig agrarische bedrijven aan het programma Natuurinclusieve Landbouw gaan deelnemen. Van Eijck: “Soms moeten ondernemers extra investeringen doen om mee te draaien met de pilot. Een reguliere bank vindt dat te ingewikkeld en te nieuw en uit de pilot wordt dat niet betaald. De eerste deelnemers hebben wij daarom geholpen met een cofinanciering.”

Herfinancieren

In de praktijk blijkt dat banken na tien jaar het vaak wel aandurven om de herfinanciering te doen. Na die eerste tien jaar moet het geld immers terugbetaald zijn aan het Groenfonds, of een andere bank moet de financiering overnemen. In de praktijk durven de reguliere banken dan wel als blijkt dat het businessmodel wel degelijk solide blijkt, vertelt Van Eijck.<

redactie@vakbladnbl.nl

Het Nationaal Groenfonds

Nationaal Groenfonds is in 1994 opgericht op initiatief van het ministerie van LNV en de twaalf provincies. De oprichting hield destijds verband met de plannen voor de aanleg van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Toen beheerde en verdeelde het Groenfonds overheidsgelden bestemd voor landschap- en natuurontwikkeling en het duurzaam beheer daarvan. Deze rol is in de loop der tijd uitgebreid tot financier en fondsmanager. De afgelopen jaren heeft het Groenfonds zijn werkterrein verbreed met het financieren van projecten die in brede zin bijdragen aan de kwaliteit van onze groene leefomgeving, zoals natuurinclusieve landbouw, duurzame energie en circulaire economie. Het Groenfonds financiert die groene projecten vanuit zijn eigen vermogen, zelf of samen met andere (bancaire) partijen. Centraal hierbij staan een hoog maatschappelijk rendement, het doelmatig inzetten van de publieke euro en waar mogelijk inbreng van privaat kapitaal.

Voorbeelden van projecten binnen het werkterrein natuurinclusieve landbouw, die Nationaal Groenfonds financiert

- Projecten die een bijdrage leveren aan natuurinclusieve en/of kringlooplandbouw voor het in stand houden en verbeteren van de biodiversiteit en het sluiten van ecologische kringlopen.
- Het verduurzamen van bedrijfsvoering om (ecologische) kringlopen te sluiten.
- Alternatieve vernieuwde technieken om genoemde doelen te bereiken.
- (voor-) financieren van grondaankopen, natuurinclusief verkavelen en subsidies (zoals de functieveranderingsbijdrage), bedrijfsverplaatsingen.
- Projecten voor biodiversiteitsverbetering (o.a. door toepassing Biodiversiteitsmonitor).

Cranberrys op laagveen

Op de veenweidegebieden in de Krimpenerwaard is Bart Crouwers in 2015 gestart met cranberry's telen. Een innovatief, economisch renderend boerenbedrijf in het veen, dat de motor wordt voor de natuurontwikkeling in het gebied. Het Nationaal Groenfonds ondersteunt dit project met geld, netwerk en kennis. ‘Ik was lange tijd bestuurlijk actief in dit gebied en van daaruit betrokken bij het zoeken naar een vorm van landbouw die zich beter verhoudt met het niet bemalen van veen. In dit gebied is negentig procent van de landbouwactiviteiten melkveehouderij. Daarvoor is bemalen nodig en dat leidde tot steeds verdere inklinking van het veen. Uiteindelijk zou het een grote badkuip worden. Cranberry's groeien het beste op vochtig veen. 's Winters mag het zelfs kletsnat zijn. Het bemalen van de percelen is dus niet nodig. De bodemdaling - waar de Krimpenerwaard en de andere veenpolders in het Groene Hart al tientallen jaren mee kampen - wordt daarmee teruggedrongen. Omdat het veen vochtig blijft, oxideert het niet en klinkt de bodem niet langer in. Biologische cranberryteelt laat zich prima combineren met natuurontwikkeling. Het draagt bij aan de biodiversiteit en omdat we de bodem met rust laten wordt het bodemleven steeds rijker.’